

NÁMESTIE SLOBODY V BRATISLAVE

Filozoficko-konceptné východiská návrhu

Hlavnou ideou návrhu je rozvíjať existujúce hodnoty námestia s dôrazom na vytvorenie súčasného, bezbariérového, bezpečného a udržateľného verejného priestoru. Základom pre splnenie tohto cieľa bolo zachovanie pôdorysného členenia námestia do takej miery, aby nebolo obmedzujúce resp. aby nebránilo vo vytvorení moderného atraktívneho verejného priestoru.

Pre nás to znamenalo odstránenie formalisticky tvarovaných objektov reštaurácií na JV strane námestia (ktoré zbytočne uberajú zo zelených a zhromažďovacích plôch námestia), zmenšenie vodnej plochy fontány, odstránenie vodonepriepustných betónových dlažieb a betónových múrikov ohraničujúcich zelené plochy. Naším cieľom bolo navrhnuť park s fontánou, rôznymi voľnočasovými aktivitami pre všetky vrstvy obyvateľov mesta, park s množstvom zelene a príjemnou mikroklimou.

Jedným z vážnych problémov Bratislavy je doprava, ktorej súčasťou je doprava statická. Námestie slobody ako jedna z posledných veľkých voľných plôch v meste by dokázalo problém parkovania čiastočne vyriešiť v tejto časti mesta, ale zároveň zostať plnohodnotným parkom pre občanov hlavného mesta. Takýchto riešení je mnoho po celom svete, argument ako to nie je možné neobstojí. Preto v návrhu počítame s podzemnou garážou s parkovacími miestami pre cca.1000 áut.

Koncepcia širších vzťahov

Námestie slobody je jedným z najdôležitejších verejných priestorov Bratislavy s lokálnym, celomestským a celoštátnym významom. Z dvoch strán je ohraničené viacpodlažnými budovami (Fakulta architektúry STU a Ministerstvo dopravy), z dvoch strán ulicami (pokračovanie Žilinskej a Mýtnej ulice) a v ďalšom pláne budovami Úradu vlády SR a Strojníckej fakulty STU. Dopravou je dostupné priamo z Nového mosta a diaľnice, alebo cez Mýtnu a Šancovú ulicu vedúcu na východ mesta znovu na diaľnicu. Blízkosť a jednoduchosť pripojenia na diaľnicu tu predurčuje vznik centrálného podzemného parkoviska. Vjazd a výjazd z parkoviska navrhujeme v smere od budovy Rozhlasu, na JV strane námestia.

Námestie sa nachádza na trase peších smerujúcich z centra mesta ku hlavnej stanici, poľažne k Úradu vlády, Grassalkovičovmu palácu a Ministerstvu dopravy. Preto zachovávame a posilňujeme tieto komunikačné pešie ťahy.

Koncepcia kompozičných a priestorových vzťahov

Kompozícia námestia zostala v princípe nezmenená, rešpektuje pôvodný architektonický výraz v jeho pôdorysnej rovine. Nová je kompozičná os vedúca od lipového kvetu bývalej, ale aj novonavrhovanej fontány ku Úradu vlády SR. Táto os bola zafinovaná umiestnením budúceho pamätníka Novembra 1989. My ju ešte povyšujeme umiestnením nového vodného prvku, ktorý vo forme potôčika bude vytekať spod pamätníka smerom ku kvetu. Po stranách potôčika je odkaz na pôvodnú historickú alej „Fürstenallee“ – po oboch stranách sú posadené aleje líp, v zeleni na obidvoch stranách potôčika sú akoby náhodne umiestnené lavičky.

Koncepcia funkčného využitia

Námestie vnímame ako verejný priestor s funkciou spoločenskou, pobytovou, rekreačnou a reprezentačnou. Je riešené ako úplne bezbariérové, v zmysle jeho názvu „Námestie slobody“. Vodné plochy sú navrhnuté tak, aby sa dalo cez ne prechádzať a v lete sa v nich ovlažiť. Zároveň predstavujú spôsob ako čiastočne ochladiť dlažbu (trysky), či zvlhčiť vzduch. Zeleň je prístupná pre všetkých užívateľov námestia na rekreáciu, či aktívny oddych. Vytvárame zóny pre detské ihrisko, posilovanie, psíckarov, šachistov, i viacúčelovú zónu pre študentov, ktorá obsahuje prvky pre

realizáciu výstav, ale aj na premietanie „pod hviezdami“. Pre tento účel je upravená jedna strana terénneho schodiska na sedenie, pribudla aj rampa.

Toto všetko dopĺňa nový viacúčelový objekt na JZ strane námestia. Sú tu sústredené rôzne funkcie, ktoré tak významné námestie pre svoje fungovanie potrebuje: reštaurácia, kaviareň, info stánok, verejné WC, trafika, výstavný priestor, požičovňa bicyklov...Ide o jednopodlažnú stavbu ohraničujúcu JZ stranu námestia, skladajúcu sa z viacerých presklených objektov pod jednou strechou – je to hluková, ale nie vizuálna bariéra. Cez ňu vnímame dianie na námestí, zároveň ho ale ohraničuje, chráni.

Koncepcia mobility vrátane statickej dopravy

Pri riešení Námestia slobody sme vychádzali z toho, že aspoň pod časťou parku by mala byť podzemná garáž. Preto sme do návrhu zakreslili vjazd a výjazd, obrys garáže, ako aj schodiská ústiace do námestia. Podrobne sme sa však garážou nezaoberali. Mohla by vzniknúť tam, kde nie sú žiadne podzemné obmedzenia. Veľmi by pomohla mestu a námestiu by neubrala z kvality. Náš návrh však rovnako môže existovať aj bez podzemnej garáže.

Okrem statickej dopravy sme sa zaoberali napojením námestia na cyklotrasy, pešími ťahmi a možnosťou vjazdu požiarneho vozidla, sanitky či záhradníckeho vozidla, čo je schematicky zobrazené na výkrese č.1.

Koncepcia mobiliáru

Základnou podmienkou pre mobiliár je, aby bol „anti-vandal“. Sedenie navrhujeme formou zabudovaných lavičiek rôznych tvarov a veľkostí, ktoré sú súčasťou parkových úprav. Materiál biely betón s drevenými sedacími časťami (napríklad agát) a integrovaným zapusteným osvetlením v podnoži.

Koše na odpadky, na psie exkrementy a stojany na bicykle navrhujeme kovové, farby antracitovej, obdobne ako osvetľovacie prvky. Navrhujeme výber zo širokej škály typových prvkov súčasného dizajnu.

Informačný systém – informácie o meste, jeho dejinách, podujatiach a o námestí získa návštevník buď v infostánku (interaktívna tabuľa, multifunkčný panel), alebo formou aplikácie.

Na námestí navrhujeme zrealizovať kamerový systém kvôli bezpečnosti návštevníkov, ako aj na ochranu proti vandalizmu.

Koncepcia prírodných prvkov vrátane opatrení na adaptáciu pri zmene klímy

Geometrické pôdorysné rozčlenenie námestia je zjemnené rozvoľnenou výsadbou stromov a meandrami tvorenými kombináciou lúčnych trávnikov, préríjnych výsadiieb (70 % okrasné trávy, 30% trvalky, letničky a cibuľoviny) a plôch parkového trávnik, ktoré poskytujú návštevníkom okrem sezónnej premenlivosti aj posekanie a oddych v tieni stromov uprostred mesta. Vedenie plôch trávnik umožňuje vytváranie skratiek mimo spevnených plôch. Použitím lúčnych trávnikov a préríjnych výsadiieb sa zníži finančná náročnosť na údržbu, podporí sa biodiverzita územia a zlepšia sa mikroklimatické podmienky v riešenom území. Tzv. préríjné výsadby sú charakteristické nízkou náročnosťou na údržbu, bez potreby dodatočného zavlažovania po zapojení porastu, s vysokým ekologickým a estetickým efektom. Vznikne tak „kultúrna“ lúka uprostred mesta.

Kostru stromovej etáže tvoria po prebierke ponechané jestvujúce kvalitné jedince, ktoré sú bodovo doplnené o kvitnúce druhy napr. okrasné čerešne (napr. *Prunus Accolade*) a dlhovéké javory mliečne *Acer platanoides Farlake's Green*. Dominantnými prvkom je alej z *Tilia cordata Greenspire*, ktorá opticky prepája centrálny priestor námestia - fontánu s lipovým kvetom s historickou budovou Úradu vlády SR. Ako náznak geometrie v sadových úpravách sa na jeseň v rozvoľnenej stromovej etáži vyfarbí „kruhová výsadba“ červených javorov *Acer rubrum October Glory*, ktorá sa akoby omylom zamieša do kruhovej výsadby javorov *Acer platanoides Cleveland* pri fontáne s lipovým kvetom.

Priestor námestia sa pomocou výsadiieb mení a postupne od jari do jesene výškovo graduje jeho priestorové členenie výsadbami. Na jar sú to náznaky kruhov v podobe pásových výsadiieb narcisov v trávniku nadväzujúcich na betónové stupne lavičiek, tulipánov a okrasných cesnakov v trvalkových záhonoch a bodové výsadby okrasných čerešní. V lete sa stávajú dominantným prvkom kvitnúce prerijské výsadby a lúčne trávniky, ktoré na jeseň dosiahnu svoje výškové maximum (v rozpätí 1,0-1,5m) s dodatočným spestrením jesenného vyfarbenia listnatých stromov. V najnižšom bode námestia pri pavilóne s reštauráciami sú navrhnuté zapustené „dažďové záhrady“, ktoré zachytávajú a zadržiavajú prebytočnú dažďovú vodu, ktorá postupne odparuje a ochladzuje okolitý priestor. Dažďová voda z chodníkov a dlaždených plôch bude odvádzaná do záhonov po ich stranách. Zvyšná voda bude zachytávaná v retenčnej nádrži a použitá na zavlažovanie zelene.

Striedaním zapojených a rozvoľnených plôch zelene sme vytvorili voľné plochy na posedenie, piknik v tráve, zhromažďovanie sa a zároveň sa ponechal aj priestor pre pohľadovo krytý oddych v tieni stromov. Likvidáciou pôvodných múrikov sa umožnil voľný pohyb a Námestie slobody získalo slobodu pohybu, ktorú rozvrhnutie sadových úprav podporilo.

„Prírodný charakter“ námestia sa odzrkadľuje aj vo výbere dlažby, kde navrhujeme iba dlažby z prírodného kameňa vo viacerých farbách, štruktúrach a veľkostiach. Časť chodníkov (kruhový prstenec) je z mechanicky spevneného kameniva.

Koncepcia osvetlenia a iluminácie

Vzhľadom k tomu, že chceme vytvoriť bezpečný priestor je potrebné, aby bolo námestie dobre osvetlené aj v noci. Verejné osvetlenie navrhujeme niekoľkých typov: základné vysoké svietidlá, doplnkové nízke svietidlá, nasvetlenie niektorých skupín stromov, integrované svietidlá v lavičkách, svietidlá v dlažbe a svietidlá vo vodných plochách.

U okolitých budov sme navrhli len nasvetlenie ich portálov, nakoľko celkové nasvetlenie objektov je vecou jednotlivých majiteľov a podlieha ich súhlasu a financovaniu.

Fontána

Návrh vodných prvkov umožní variabilnú prevádzku fontány - od kludovej varianty až po variantu dynamickú, podporenú hrou svetiel a hudbou. Oživenie centrálného prvku lipového kvetu navrhujeme stredovou dynamickou tryskou a stranovými prúdmi, ktoré budú preskakovať kvet do plytkého bazéna okolo lipového kvetu. Prepad vody z plytkého bazéna bude cez oblú prepádovú hranu do záchytného žľabu s mriežkou. Veľkú možnosť variability budú poskytovať tri okruhy po 70ks trysiek, spolu 210ks trysiek. Okruhy trysiek budú rozdelené do 10 regulovateľných segmentov. Výšku vodného lúča trysiek v jednotlivých segmentoch bude možné meniť prostredníctvom čerpadiel s frekvenčnými meničmi od 0 po 2,0m. Stredný okruh trysiek navrhujeme integrovaný s LED-svietidlami, s možnosťou individuálneho nastavenia farieb cez DMX-protokol. Trysky v okruhoch budú inštalované v plytkých bazénoch 400mm, prekrytých veľkoformátovou kamennou dlažbou uloženou na nerezovej konštrukcii.

Kaskádový plytký potok hĺbky cca. 50 mm je navrhnutý na osi pamätníka Novembra '89, s efektom vyvierania. Výškové rozdiely sú prekonané kaskádami, koniec potoka je ukončený prepadom so sítom pre zachytenie hrubých nečistôt.

Technologické zariadenie fontány navrhujeme situovať do pôvodného priestoru strojovne, vzhľadom na už existujúce možnosti napojenia na elektrickú energiu, prívod vody a kanalizáciu. Existujúca strojovňa sa musí totálne zrekonštruovať a vybaviť funkčnou vzduchotechnikou s odvlhčením, aby nedochádzalo ku korózii zariadenia a elektroniky.

Systém vodného hospodárstva bude zabezpečovať úpravu vody, potrebný prietok a tlak pre jednotlivé atrakcie fontány. Úprava vody bude spoločná pre všetky vodné prvky fontány. Z lipového kvetu bude voda z trysiek vtekať do plytkého bazéna, odtiaľ cez prepad do zberného žľabu. Do tohto zberného žľabu bude pritekať aj voda z plytkých prekrytých bazénov okruhov trysiek a kaskádového potoka. Zo zberného žľabu bude voda z fontán pritekať do spoločnej vyrovnávacej nádrže objemu

30m³. Sanie z vyrovnávacej nádrže bude do okruhu úpravy vody s filtráciou a chemickým hospodárstvom. Upravená voda bude privedená naspäť do vyrovnávacej nádrže, odkiaľ sa bude prečerpávať do jednotlivých prvkov fontány. Na prívode plniacej vody do systému fontány sa inštaluje zmäkčovacia stanica.

Riadenie procesu úpravy vody fontány, prívodu vody do jednotlivých častí fontány a osvetlenia, príp. hudby bude cez centrálny riadiaci systém s výstupom na PC, s možnosťou vzdialeného ovládania. Vzdialené ovládanie atrakcií bude umožňovať operatívnu voľbu variantu prevádzky fontány, vzdialená kontrola úpravy vody bude umožňovať identifikáciu možnej poruchy a včasný servisný zásah.

Časová následnosť realizácie

1. Rozobratie fontány, odvezenie lipového kvetu do depozitu a jeho rekonštrukcia pre následné použitie
2. Odstránenie všetkých spevnených povrchov a betónových múrikov, presadenie hodnotných stromov a odstránenie menej hodnotných stromov
3. Odstránenie objektov na JV strane námestia
4. Zemné práce, vybudovanie podzemnej garáže, inžinierskych sietí a nových objektov (fontána, vodná plocha, pamätník, objekty na JV strane námestia, priestory pre rôzne voľnočasové aktivity...)
5. Definitívna úprava terénu podľa návrhu, osadenie mobiliáru, výsadba nových stromov, záhonov a trávnikov

Odhadované náklady

p.č.	Názov	m ² , ks	€/m ² , ks	cena
1	PRÍPRAVNÉ PRÁCE /BURANIE, PREM.STROMOV, HTU/	42 206	25	1 055 150
2	CHODNÍKY A SPEV.PLOCHY DLAŽBA PRÍRODNÝ KAMEŇ	13 672	150	2 050 800
3	CHODNÍKY - MECHANICKÝ SPEVNENÉ KAMENIVO	1 285	50	64 250
4	ZELENÉ OSTROVY /AJ STROMY/	25 000	50	1 250 000
5	AKTIVITY - 6x	6	20000	120 000
6	PAVILÓNOVÝ OBJEKT	1 703	1200	2 043 600
7	FONTÁNA	1	220000	220 000
8	OSVETLENIE NÁMESTIA	1	65000	65 000
9	MOBILIÁR - LAVIČKY, KOŠE, INFORMAČNÝ SYSTÉM	1	330000	330 000
10	PAMATNÍK 17.NOVEMBRA	1	250000	250 000
				7 448 800

	PODZEMNÁ GARÁŽ - 1000 MIEST	24 080	750	18 060 000
--	-----------------------------	--------	-----	------------